

Mar Avgin Manastırı'nın 1271'deki Restorasyonu

Artuklu Üniversitesi'nde "M'arre: Maaralar köyü, Nusaybin" Konulu Konferans Verildi

Mardin Artuklu Üniversitesi'nde 04 Mayıs 2011 Çarşamba günü saat 10.00'da, Koçaklar Konferans Salonu'nda, Dr. Andrew Palmer tarafından "M'arre (Marine, Eskihisar): The Village of the Caves, Nusaybin (maaralar köyü)" konulu konferans verildi.

Dr. Andrew Palmer, Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Eskihisar köyünün eski adının 'mağaralar' anlamına gelen 'M'arre' olduğunu, Osmanlılar döneminde 'Marine' adının verildiğini ve yirminci yüzyılın ikinci yarısında da köye 'Eski Kale' anlamına gelen 'Eskihisar' adının verildiğini söyledi.

Dr. Palmer, yüzyıllarca Müslüman ve Hıristiyanlar'ın beraber yaşadığı Eskihisar köyünde, günümüzde Müslümanlar'ın yaşadığını ifade etti. Eskihisar'da günümüze kalan kalıntılar arasında camiler, Sivaslı Kırk Şehitler Süryani Ortodoks Kilisesi, Meryem Ana Kilisesi ve hamamlara rastlandığını söyleyen Dr. Palmer, ayrıca birçok yapının inşa edilmesi anısına yazılan yazıtlarda Arapça ve Süryanice'nin birlikte kullanıldığını belirtti. Dr. Palmer, konuşmasının sonunda, Eskihisar köyünde ele geçen kalıntılar incelendiğinde Müslüman ve Hıristiyanlar'ın yüzyıllar boyunca uyumlu bir birliktelik içinde yaşadıklarını söyleyebileceğimizi vurguladı.

Konferansa rektörümüz Prof. Dr. Serdar Bedii Omay ve akademisyenlerimiz katıldı. Konferans, Dr. Andrew Palmer'in soruları cevaplamasıyla sona erdi.

***

M'arre'de Hıristiyanlar ve Müslümanlar

Andrew Palmer

Türkçesi:

Reyhan Durmaz

Figür 1. M'arre, 'mağaralar köyü', kaleden, Giremira ve Nusaybin'e giden yol ile birlikte.

A Bahsedeceğim köyün iki adı var. Biri eski diğeri yeni adı. Eski ismi Aramice: M'arre. 'mağaralar' manasında (Figür 1). Bu mağaraların aşağısındaki taş yığını yüzyılların kalıntılarını barındırıyor. Bu kalıntılar kazılıyorsa, karbon-14 testi ne kadar zaman önce buraya yerleşilmeye başladığını gösterebilirdi. Şimdiki köyün eski bir yerlisi Büyük

Iskender'e ait bit sikke gösterdi bana. M'arre'de bulmuş. Bu yerin adının bir diğer versiyonu, Araplar ve Osmanlılar tarafından tercih edilen M'arrin. Kürt köylülere bu bir kadın ismi gibi geliyor (kızlarından bazılarının buna benzer isimleri var, Narin, Rosbin, Rozmarin gibi; bakınız. Figür 2).

Figür 2. Arkaplan: M'arre'nin mağaraları; önplan: ben Rozerin, Rosbin ve Narin ile birlikte, 2010.

Marine'nin bir kız ismi olması köyün adını bir prensesten alması efsanesini açıklıyor. Efsaneye göre prenses orta çağda köyün üstündeki kalede yaşıyormuş. Kalenin kalıntıları hala köyün yukarısındaki kayanın üzerinde duruyor. Bu küçük köy M'arre'den geriye kalan tek şey (Figür 3).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında köye Türkçe bir isim verildi: 'eski kale' manasında Eskihisar. Kale köyü ya da mağaralar köyü: hangisi olursa olsun, Hıristiyanlar ve Müslümanlar burada beraber yaşadılar. Bu birliktelik bazen sorun yaratır. Peki M'arre'de nasıl işledi? Bugünkü konum bu olacak. Nasıl bilebiliriz? Kaynaklar yazıtları, kitapları, arkeolojiyi ve sözlü tarihi içeriyor. Mardin Üniversitesi bütün bunları umumi alana sunmayı amaç edinmiştir. Bugünkü konuşmamın amacı bunu yapabilmek için univristenin bana ihtiyacı olduğunu göstermektir.

Figür 3. Kale-kaya'nın eteğinde kümelenmiş, M'arre'nin Orta Çağ'dan kalan binaları (11. yüzyıl). Önplanda, solda, Sallara'nın Hayatı'nda bahsi geçen kapılı duvar görülüyor.

B Köyün şimdiki sakinleri Kurmanci konuşan Müslümanlar. Şimdi Almanya'da yaşayan Brahim Anter'e göre –ki kendisi M'arre'nin Aramice konuşan son sakinlerinden biriydi, bu Kürtler Derkubbe yakınındaki Zakhoran'dan geldiler (Figür 5); Izala Dağı'nın diğer tarafından. Bu sözlü tarihe göre, Kaşo, şimdiki muhtarın büyük-büyük-büyükbabası, Hıristiyan muhtarı, yani 'Innis'i, öldürdü ve böylece kendi halkının M'arre'de yaşamasına hak kazandı. 'Innis ve varisleri, Tuma, Malke, Brahim, ve diğerleri Süryani Ortodoks Kilisesi'ne bağlılar ve Tur 'Abdin'deki Aramice lehçesi olan Turoyo konuşuyorlar. Roma imparatorunun bugünün Irak'ında ölümünden sonra Roma ve İran arasında M.S. 363'de bir barış antlaşması yapıldı. Bu antlaşma devletlerarası sınırı M'arre'nin üst tarafındaki sırt boyunca uzanacak şekilde belirledi. Bu demektir ki M'arre ve etrafında kurulan manastırlar –en azından 3 tanesi – İran topraklarında kaldı. Bu bölgede baskın Hıristiyan grup 'Nasturiler'denen topluluktu.

M.S. 613 yılından bir süre sonra İran sınırı biraz daha Roma topraklarına doğru itti. Bu işgal M.S. 640 yılında Arap Müslümanlar

tarafından tekrarlandı. Bunun üzerine Aramice konuşan Süryani Ortodoks Hıristiyanlar yine dilleri Aramice olan 'Nasturiler'in yakınına yerleşti. Süryani Ortodoks inancı yasaklanmış olduğu için Roma İmparatorluğu'nu terketmiş olabilirler. Görünüşe göre kale kayanın güney tarafındaki büyük Sebaste'li Kırk Şehitler kilisesi bu mülteciler tarafından yapıldı. Kırk Şehitler keza Roma Devleti'nin dinsel çeşitliliğe gösterdiği sıfır-toleransın kurbanlarıydı. Öte yandan, kilisenin planı, dağların diğer tarafında Süryani Ortodokslar'ın ana vatanı olan Tur 'Abdin'deki köy kiliselerini andırıyor (Figür 6 ve 7).

Figür 4. Rozerin, Rosbin ve Narin kale kayaya tırmanırken, 2010. Rosbin'in sağ kolunun altında beyaz bir minibüs görünüyor, 'Pazar-yeri' denen yerde. Onun yanında muhtar Haşo Dinç'in evi var. Yaret'in Hayatı'na göre, Seydo, M'arre'nin büyücüsü, bir Çarsamba gecesi köyün üstünde durdu; ayakları doğu ve batıda dağların tepelerine gelecek şekilde. En sonunda Hıristiyan mübarek adam onun bütün oyunlarına son verdi. Bunu sağ baş parmağıyla büyüleri toprağa yazıp sonra o toprağı dağıtarak yaptı.

Figür 5. Izla Dağı'nın haritası, Nusaybin'in kuzeyi, M'arre'yi (Mare) ve Mar Avgin (Awgen) ve Bedevi Mar Yuhannan (Arap Yuhannan) manastırlarını (M.S. 363-613 sınırının İran tarafındaki 'Nasturi' Hıristiyanlığı'nın merkezlerini) gösteriyor.

Figür 6. Sivashlı Kırk Şehitler Süryani Ortodoks Kilisesi, kuzeyden görünüm. Birbirine eşit olmayan yükseklikte iki paralel holü var. Doğu-batı doğrultusunda uzanıyor. İbadet yapılan hol (nef, yüksek olan) ve güneyinde giriş holü (alçak olan). Bunların doğusunda, daha küçük ve alçak tonozlu, kuzey-güney doğrultusunda bir dikdörtgen oda var. Bu odanın tonozu bir yazıt ile 1877'ye tarihlendirilmiş; ancak kilise Orta Çağ'dan gibi görünüyor. Enine oda ve nef arasında, nefin devamı olarak mabedin en mukaddes yeri bulunuyor (çatısı soyguncular tarafından yıkılmış). Giriş holü (bazen narteks olarak adlandırılır) güneyden nefe batıdan kilisenin en kutsal yerinin güney tarafındaki küçük odaya açılıyor. Bu odada din adamları ibadet için giyinirler. Herkes kutsal alana girmeden önce giriş holünde ayakkabılarını çıkarır.

Figür 7. Sivashlı Kırk Şehitler Süryani Ortodoks Kilisesi, güney-batıdan görünüm. Kilisenin güney tarafındaki platformda gün içindeki ibadetler ve cenaze törenleri yapılırdı. Bu platformun doğu ucundaki duvarda bir niş (girinti) var. Bu, ibadetin doğrultusunu gösteriyor. Bunun solundaki kemer kilisenin arkasındaki odaya açılıyor. Bu odanın yeni tonozu 1877'de Malke adlı biri tarafından yaptırılmış. Kilisenin en mukaddes yerinin güneyindeki odaya dışarıdan giriş yok. Giriş holüne açılan iki odadan doğudaki erkekler batıdaki kadınlar içindi. Kadınlar (ibadet esnasında) kilisenin arka tarafında dururdu ve bu alan ahşap bir paravanla erkeklerin bulunduğu alandan ayrılırdı.

Köylüler, kadınlar kilisenin arka tarafında olacak şekilde nefte toplanırdı. Burada, kuzey duvarda, bir niş var (Figür 8). Bu nişte Komünyon (şarap ve ekmek ile Allah ile Birleşme) ritüelinin hazırlıkları esnasında üzüm eziliyor olabilir. Bu sırada kullanılan şarap ve ekmek önce papazın sunakta onları havaya kaldırması ve "İsa'nın Vücudu ve Kanı" olarak yeniden adlandırılması ile sıradan yiyeceklerden ayrılırdı. Kadınlar uzaktan, ahşap bir paravanın ardından, karşı cinsin görüntüsüyle dikkatleri dağılmayan erkeklerin başlarının üzerinden izlerlerdi. Kadim inançlarının ritüelleri, tamamı erkek olan dinadamları tarafından gerçekleştiriliyordu. Tüm bu din adamları beyaz giyip yaşlıdan gence doğru dizilirlerdi. Böylece, melekler gibi, bir platformun üstünde, sunağın etrafında Cennet'i simgeliyorlardı.

Figür 8. M'arre'deki Sivaslı Kırk Şehitler Süryani Ortodoks Kilisesi'nin nefinde kayadan oyma niş, nefin kuzeyinde, batı duvarının yanında. Bu nişin tabanına bir çanak oyulmuş. Bunun vaftizle bir ilgisi yok, çünkü yeterince derin değil. Ayrıca kilisenin ters tarafında. Ayin için gereken özel bir şarabın yapımı için üzüm ezmek üzere kullanılmış olabilir. (Bazen ekmek yapmak için Bethlehem denen özel bir fırın da bulunur.)

Figür 9. Sivaslı Kırk Şehitler Süryani Ortodoks Kilisesi'nin nefi ve en mukaddes yeri, batıdan görünüm. (soyguncuların hazine aramak için sunağı tahrip ettikleri zaman tavanda açtıkları delik mukaddes alanı aydınlatıyor.) Nefi mukaddes alandan ayıran kemer inananların Cennet'e girerken geçeceği kapıyı simgeliyor. Kilisenin bu en kutsal kısmının girişi genelde perdeyle kapatılır. Komünyon esnasında – ki bu Hıristiyan inancının en temelindeki ayindir- perde kenara çekilir. Vaftizle günahlarından arınan insanlar ölümden sonra gitmeyi yürekten ümit ettikleri bu varlıklarının amacını bir an için görürler.

M'arre'de Süryani Ortodoks cemaatine ait bir diğer kilise de Meryem Ana Kilisesi'dir. Bu küçük kiliseyi sadece sözlü tarih yoluyla Brahim Anter ve Tur 'Abdin Metropolitliği'nin bastıracağı 2010 takviminde basılan bir fotoğraf sayesinde öğrendim. 'Nasturiler' gerçekten, bu yaygın adın öne sürdüğü gibi, Nestoryus'u takip ettiler. İsa'nın annesi Meryem'in Tanrı'nın Anası olduğunu inkar ettiler. Bu, Nestoryus'un iddia ettiğine göre, Alemin Yaraticısı doğmadan önce bir zaman olduğu anlamına geliyordu. Süryani Ortodokslar bunu kabul etmezler. Çünkü, onlara göre Meryem'in 'Tanrı'nın Anası' lakabını inkar etmek İsa Mesih'in Tanrı olduğunu inkar etmekle eşdeğerdir.

M'arre'de 'Nasturiler' Süryani Ortodokslardan önce yerleşmeye başladılar, gördüğümüz gibi. Yani onların kiliselerinin köyün merkezinde olması olası. Brahim Anter'in bana anlattığına göre Mar Malke Kilisesi –ki bu azizin tarikatı 'Nasturi' kilisesinde başlamış görünüyor- kale kayanın doğu tarafındaydı. Cemal, 'Innis'i öldüren

Kašo'nun torunu, bu kiliseyi kendine ev yaptı. Bu 1920lerde ya da 30larda olmuş olmalı. M'arre'nin dördüncü ve son kilisesi Mart Şmuni'ye gelince, Brahim'in dediğine göre şimdiki cami bu kilisenin içine inşa edilmiş. Bu, M'arre'deki son Hıristiyan aile olan ailesi 1950lerde Harabe Mişka'ya göç ettikten on yıl sonra olmuş. Muhtarın evinde 1218'den kalan bir yazıt var. Burayı bir dükkan olarak tanımlıyor. Şmuni'nin Oğulları manastırına vergi ödeyen bir dükkan. Bu manastırın rahibeler için yapılmış olması muhtemel. Daha iyi korunması için köyün duvarlarının iç kısmına yapılmış olabilir ve Mart Şmuni bu manastırın kilisesi olabilir. Belki sözde hapishane bu manastırla özdeşleştirilebilir (Figür 10 ve 11). Yalnız arkeoloji ve farklı mekan türlerini içeren karşılaştırmalı bir analiz, spekülasyonları bilgiye dönüştürebilir.

Figür 10 ve 11: Bir zamanlar çok büyük olan ama hala sırrını koruyan 'hapis' denen yapıdan iki detay

C M'arre, Arap işgalleri esnasında Aramice konuşan ve Hıristiyan – özellikle 'Nasturi'- bir köydü. Bundan sonra, muhtemelen birinci binyıl sona ermeden ilk Aramice konuşan Süryani Ortodoks Hıristiyanlar ve ikinci olarak Arapça konuşan Müslümanlar buraya yerleşti. İkinci binyılın başında köy bu iki grup tarafından paylaşılıyordu. Köyün asıl yerlileri merkezde, köyün girişinin yakınlarında, Hıristiyan mülteciler Kırk Şehitler Kilisesi'nin etrafında, kale kayanın güney tarafında yerleşmişti. Müslümanlar ise Süryani Ortodokslar'ın batı tarafında yaşıyordu. Burada bir kayadan oyma cami, Şugurdin adlı bir dervişin mezarı ve birçok Arapça yazıt bulunuyor.

Bunlardan biri gösterişli bir hamamda. Abul Kasım al-Hakkak'ın adını içeriyor. Müslüman mahallesinin dışında da İslam mevcuttu; İslami yönetim altında olan bir yerden bekleneceği gibi. Arapça yazıtlar merkezin batı ve kuzey-batısında bulunuyordu. Ayrıca, Hıristiyan ustalar tarafından inşa edilmiş fakat bir Müslümana ait olduğu belli olan bir dükkanda da yazıt vardı (Figür 12). Bu dükkan şimdi bir cami olan Mart Şmuni Kilisesi'nin yanında, bir Hıristiyana ait olan dükkanın bitişiğinde. Bu yapının tarihi yüksek tonozundaydı, ancak tonoz kısmen yıkılmış durumda (Figür 13). Bitişindeki Hıristiyan dükkanla hemen hemen aynı tarihe ait olmalı (M.S. 1218). Çünkü ustabaşı Tuma'nın oğlu 'Aziz'di ve M.S. 1201'den kalan bir yazıtta da adı geçiyordu.

Figür 12. Arapça rölyef yazıt, eskiden bir Hıristiyana ait olan dükkanın, yani şimdiki muhtarın evinin, doğusunda bir binada. Metin şöyle: 'Bismillahirrahmanirrahim = Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla: bu dükkan Salman için yaptırılmıştır.

Figür 13. Muhtarın evinin doğusundaki harabeden görünüm, biri kuzey diğeri batıdan. Birincisi (yukarıda) tonozun nasıl inşa edildiğini

gösteriyor: a) Üç adet düz ağaç gövdesinin üstüne çalı-çırpı serilir. Ağaç gövdeleri yarı-dairesel duvarlara yaslanır. b) Bu çalı tabakası siyah çamurla kaplanır; bu çamura yazıtların harfleri ters olarak basılır. c) Kalıp harca yapışmasın diye kireç tozu serpilir. d) kalıba harç dökülür ve bunun üzerine tonoz taş ve harç ile inşa edilir. e) harç kurduğunda ağaç gövdeleri çekilip çıkarılır ve ağaçlar kireç taşı ve çamurla birlikte yere dökülür. Bu şekilde yazıt sıvaya iliştilir. Bu tonozlar hep yazın inşa edilirdi.

D 1271'de 'Nasturi' manastırı Mar Avgen M'arre'den yetmiş adamın yardımıyla tamir edildi. Bu adamların Hıristiyan oldukları varsayılabilir. Ancak bir kitabın sonuna iliştilirilmiş bir kayıt M'arre'de o yılki liderin Hus (İslami bir isim) oğlu Huseyn olduğunu yazıyor. Bu kayıt bu Şii'nin Hıristiyan mukaddes adamlara ait bu manastırın tamirinde rol aldığını belirtiyor. Aynı isim, Hasan ismiyle beraber, M'arre'deki bir 13. yüzyıldan kalan Müslüman dükkandaki Süryanice yazıtta da görülüyor. Her ne kadar yetersiz olsalar da, bu kayıtlardan edindiğimiz izlenime göre, birbirinden şüphelenen ayrı topluluklar değil barışçıl bir birlikte yaşam hakimdi.

Bu birlikteliğin kanıtı bir yapının inşa edilmesi anısına yazılan yazıtlarda Arapça ve Süryanice'nin birlikte kullanılmasıdır. İster Hıristiyan (ki böyle iki yapıya rastladım), ister Müslüman olsun. Örneğin bahsi geçen dükkanda, Allah'ın adını saygıyla andıktan sonra, *Salman* Arapça yazılmış ve Süryanice olarak 13. yüzyıldan iki Şii, Hasan ve Huseyin'in 'Rabb'e' dua ettiği yazılmış. Biri Müslümanlar'ın Allah'ının ve Hıristiyanlar'ın Rabb'inin tek ve aynı tanrı olduğunu düşünebilir! Belki de Arapça ve Süryanice'nin birbirleri ile Sami dil ailesinden dolayı ilişkili olması bu harmoniyi kolaylaştırdı. Zahoran köyünden Kürtler M'arre'ye geldiğinde cinayet işlendi. Fakat, 1915 sonrasında bile hem Müslüman hem Hıristiyan sözlü kaynaklar teyit ediyor ki Hıristiyanlar köye geri döndüler. Burada yıllar boyunca eski düşmanlarıyla yan-yana yaşadılar. Bugün bile yabancılara o zamanlardan sevgi dolu bir nostalji ile bahsederler.

Musa Anter 57 yaşında ve Hollanda'da ikamet ediyor. Yakın zamanda büyükbabasının mezarını ziyaret etmek için köye geri geldi. Atalarının (ve şimdi Kurmanci konuşan Müslümanlar'ın) köyünün eski fotoğraflarını bana göstermek için saatlerini verdi. Orada yaşayan herkesi tanıyor gibiydi. Onların hatalarını da biliyordu. Örneğin Necmettin'e Neco (Figür 14) diyerek çok iyi bir hikaye anlatıcı olduğunu söylüyordu. Necmettin (2010'da 51 yaşındaydı) bana Kürtlerin M'arre'ye 400 yıl önce geldiklerinin söylendiğini anlatmıştı. Bu, köyün bir zamanlar sakinleri olan Süryani Ortodokslar'ın sözlü tarihleri ile doğrudan çelişiyor. O zaman, belki de 'iyi bir hikaye anlatıcısı' hüsnütabirdi?

Figür 14. Necmettin, Marine (M'arre)'nin Kürt sakinlerinin sözlü tarihinin kendinden menkul koruyucusu. Müslümanlar Hıristiyanlar'ı köyden atmak için biraraya geldiler mi diye sorulduğunda şöyle cevap verdi: 'O zaman olmuş olabilir, şimdi asla olmaz.' Arkaplanda köyün kuzey kısmı görülüyor. Burada Brahim Anteri'in ailesi bir mağarada yaşıyordu. M'arre'nin her bir mahallesi kendi tarihini anlatır: Tara Salloka, Tara Şa'akya vb. Örneğin Tara Zaziya adını Tur 'Abdin'de bir köy olan Zaz'dan alır. Bu demektir ki M'arre'deki önceki bazı Süryani Ortodoks aileler Zaz'dan gelmiş olmalı. Bu ne zaman olmuş olabilir?

Figür 15. Rosbin, Narin, Medya ve Rozerin M'arre'de bir sarnıcın içine bakıyor, 2010. Bu kız çocukları Merbabe (Günyurdu) ve Gündükke (Gündüşükro) köylerinden Hıristiyan çocuklarla arkadaşlardı. Giremira'da (Girmeli) aynı ilkokula gidiyorlardı.

E Geçmişe bakmak bir sarnıcın içine bakmak gibidir (Figüre 15): Karanlıkta birşey görebilmek için gözlerinizi iyice açarsınız; bir hareket yakalamak için, ve küçük bir şokla kendi yüzünüzü görürsünüz. Geçmişe yeniden kurmaya çalıştık ve belki ona kendi her zaman barışçıl olmayan zamanımızın izlerini değil, gencecik barış umutlarımızı yansıttık. Her durumda, M'arre birçok soru uyandırma potansiyeline sahip. Bunlardan biri kesinlikle bizim zamanımıza çok uygun. Müslüman ve Hıristiyanlar'ın harmoni içinde birlikte yaşaması.

F M'arre bir açık-hava müzesi olmalı. Binaları ve tarihi, bölgedeki üniversitelerin yardımlarıyla, en ince ayrıntısına kadar taslakları çıkartılıp haritalanmalı. Yöresel zanaatlar ve mutfak sanatı uygun bir şekilde restore edilmiş, Nusaybin yöresinin gururu olması gereken Orta Çağ binalarında sergilenip öğretilmeli. Hıristiyanlar'ın tekrar yöreye gelip burada yaşamaları için girişimlerde bulunulmalı. Sivaslı Kırk Şehitler Kilisesi tekrar inançlarının hizmetine sunulmalı. Hem Hıristiyanlar hem Müslümanlar bu kilisenin yeniden doğuşun simgesi olduğuna inandıklarını bildiriyorlar. Bir zamanlar bir Nasturi manastırı olan, köyün yukarısındaki Mar Yaret'de yaşaması için bir ya da iki rahip bulunabilir. Ziyaretçilere, ayrı ilerlemiş olsalar ve resmi olarak birbilerine karşı olsalar da, Doğu ve Batı Süryani kiliselerinin ne kadar çok ortak yönü olduklarını anlatabilirler.

***

Mar Avgin Manastırı'nın 1271'deki Restorasyonu

S.P. Brock'un "İzla Dağı'ndaki bazı manastırlar üzerine notlar" (Abr Nahrain 19, 1980/1) başlıklı makalesinden Siirt -59 (1567) ve Mingana 166 (1739) el yazmaları, Mar Avgin Manastırı'nın bin iki yüz yetmiş bir'deki restorasyonu ile ilgili tarihsel bir bilgi içeriyor. Mingana, Katalog'da sadece İngilizce özetini veriyor. Bu bilgi konu ile yakından

ilgili. Bu yüzden bu notun tamamının tercümesini burada paylaşıyorum. “Lordumuz adına şimdi kutsal Mar Avgin [manastırının] kilisesi nasıl tamir edildi onu yazıyorum. Yunan takviminin 1582nci yılında Mar Avgin Manastırı'nın kutsal kilisesi, gözetleyen ve gayretli çoban, Mashk'ın oğlu, Gaslona köyünden Mar Abdisho'nun zamanında tamir edildi. Masraflar için nereden ne gerekiyorsa toplattı. Bunun için çok çaba harcadı. Yapım bittikten sadece bir ay sonra vefat etti: Lord yaptıklarının azamiden de fazla olduğunu görsün; ve ruhuna ve tüm nezih yoldaşlarının ruhlarına huzur bağışlasın. O zamanlarda Mar Avgin ve Arap Mar Yohannan'un manastırlarında birçok rahip vardı. Yapımın devam ettiği iki ay boyunca hiçbiri hüccresine girmede, hiçbiri hüccresinde ekmek bile yapmadı. Güneş doğup çan duyulduktan güneş batana kadar bitmek-bilmez bir aşkla çalıştılar. Her gün, M'arre köyünden yetmiş adam onlarla birlikteydi. - Rabbimiz bu köyü hep meskun kılsın, amin! - Hepsi hiçbir ücret almadan çalıştı. Son hafta bütün M'arre köyü geldi. Bu sırada bir kadın öldü. Dua etmeyen ve tabut sedyesini taşımayan bir kişi bile olmadı. Herkes manastırdan inip [kadının] cenaze törenine geldi. Köyün başı o sene ünlü Huseyin bar Hus'du. M'arre'den yüklü miktarda un, buğday, üzüm ve incir getirdiler. Mimar Papaz Rahmon'du. Rahmon tamir bitince hiçbir ücret almadı. Sadece metropolitin verdiği bir cüppeyi aldı. Rabbimiz onun ruhuna, tüm nezih ve adil olanların ruhlarına ve Mar Avgin ve müritlerinin ruhlarına huzur bağışlasın, Amin! Rabban Abraham bu notu Mar Avgin'in tarihinde, el yazmasının sonunda gördü. Ben günahkar da [buraya] aktardım. Benim için sevgiyle dua edin ve Rabb'a tüm kalbinizde yalvarın ki onu azaptan kurtarsın.

Brock'un aynı makalesinden diğer alıntılar:

Sayfa 4f: M'arre köyü sıklıkla Mor Avgin ve Mor Yuhannon manastırlarıyla bağlantılı görünüyor. Izla Dağı'nın eteğinde, Mor Avgin Manastırı'nın aşağısında, hafifçe batı kısmında konumlanmıştır. Birçok Orta Çağ yapı kalıntıları hala görülmektedir. Bazıları gayet iyi korunmuş durumdadır. Bu köyün bir diğer özelliği yüksek sayıda Süryanice (ya da bir tanesinde gördüğüm kadarıyla Arapça) yazıt bulunmasıdır. Bu yazıtlar hususi ya da diğer yapıların duvar sıvalarında ve tonozlarındadır. Bu yazıtlar düzgün bir çalışmayı hak ediyor, çünkü birçoğu 12. yüzyılın sonuna ve 13. yüzyılın başına tarihlendirilebilir.

Brock [makalesinde] bu yazıtlardan bazılarını kopyalamaya ve tercüme etmeye devam ediyor. Yazıtlarından 3i şu şekilde tercüme edilmiş “Orada Isho oğlu Barhadbshebbha inşa etti ve tamamladı / Bothra köyünden bin beş yüz yirmi dokuz yılının Ab ayında / kutsal Yunanlılar'ın takvimine göre; ve orada bu dükkanda her yıl iki ratıl / tohum (ya da tohum yağı?) dinar(a?) Bnay Shmuni (kilisesinden dolayı): duaları cemaatin üstüne olsun, amin!” Ben [Andrew Palmer] bu yazıtı biraz farklı okuyorum. Yazıtın orjinal halini şu şekilde tercüme

ediyorum: “Bu dükkan, kutsal Yunanlılar'ın bin beş yüz yirmi dokuzuncu yılının Ağustos ayında, Botra'lı Isho'nun oğlu Barhadbshabba tarafından inşa edildi. Ve bu dükkan her yıl Shmuni'nin Oğulları Manastırı'na iki paund (ratıl) keten tohumu öder. Duaları cemaat için olsun, amin!”

Sayfa 9: {Brock'un Yuhannon Tayyaya'nın Hayatı özetinden alıntı} Bir Noel kutlaması sırasında Mor Avgin Manastırı'nda şarap bitti. Bu yüzden hizmetçi Yuhannon'a gitmesini ve M'arre'den [şarap] almasını söyledi. Ona iki zuze verdi. Yuhannon saygiyla başını eğdi ve yola koyuldu. Köye girerken yardım dilenen fakir bir adam gördü. İki zuzeyi bu adama verdi. Bunun üstüne çömlüklerini köyün önündeki bir sarnıçtan su ile doldurdu ve geri eve dönmek üzere yola koyuldu. Geri dönerken Andreas onu çağırıyor ve neden şarap değil de su getirdiğini sordu. (hikayenin geri kalan kısmı karmaşık ve mantıksız bir hal alıyor).

Sayfa 10: Yuhannon'un kötü bir ruh tarafından ele geçirilmiş M'arre'li bir kızı iyileştirmesine ilişkin bir başka örnek. Sayfa 11f: Diğer mucizeler şunları içeriyor: Nusaybin'li kör bir adamı iyileştirmek ve M'arre'de vebayı durdurmak [...] [Mor Yuhannon Tayyaya azizin ölümünden sonra Nusaybin'li, zengin ve çocuğu olmayan, Synnados adında bir adam tarafından Yunan takvimine göre 702 yılında yaptırılmıştır. Yuhannon 95 yaşında öldü. 20 yılını sıradan bir kimse, 33 yılını munzevi, 42 yılını başrahip olarak geçirdi. Mor Yuhannon'un hayatı ile ilgili bilgiler bu kadar. Mor Gabriel'deki 1963 tarihli aynı el yazması Abba Sallara'nın hayatını da içeriyor. Abba Sallara Mor Avgin'in 70 müridinden biriydi ve bunu Fiey sadece Armalet tarafından yazılmış bir özetten biliyordu.

Sayfa 12f: [Brock'un Abba Sallara'nın hayatını özetinden alıntı] M'arre'de büyü yapmak sarsılma ve titreme salgını getirmişti. Sallara bu durumdan annesine bahseder [manastırda bir hücrede yaşayan Elishba]; köyden on beş büyücü {Not 43: M'arre'deki cadılar ile ilgili bilgi için bakınız: Yareth'in Hayatı, F. Nau tarafından özetlenmiş, *Revue de l'Orient Chrétien* 19 (1914), sayfa. 436} onu öldürmeye çalışır, ancak ilahi lütufla [annesi] onları alt eder ve büyülerini etkisiz hale getirir. Bunu, onları [büyücülerini] büyülerini söylemeye zorlayarak ve onlar söyledikçe toprağa yazıp eliyle silerek yapar. Daha sonra büyücülere (ki başlarının adı Thekla) şeytanı inkar ettirir ve Isa Mesih'i üçer defa doğrulattırır. Bu olaydan üç ay sonra Tanrı Elishba'ya yaklaşmakta olan ölümünü bildirir. Bu hayattan ayrıldığında oğlu ruhunun melekler tarafından refakat edildiğini görür. Tıpkı Antony'nin Amon'un ruhunu gördüğü gibi. [Elishba'nın] vücudu Mor Yuhannon Manastırı'na defnedilir.

Sayfa 14: Her iki manastırda da [Mor Avgin ve Mor Yuhannon] aynı tür yaşam vardı. Sallara'nın vefatına kadar tek başrahip vardı; bundan

sonra her manastırın kendi başrahibi oldu. Başrahipler aşağıdaki şekilde listelenmiştir: Avgin, 36 yıl; Andreas 82 yıl, Hira'li Yuhannon, 41 yıl [Yuhannon'un hayatında yazdığı gibi 42 değil]; Danyel, 20 yıl; Yuhannon Arabaya, 35 yıl; İranli Estefanos, 50 yıl; Filistinli Isho, 2 yıl; Mısırlı Abraham, 20 (kenar, 21) yıl; Kudüslü Abraham, 30 yıl; ve Sallara, 21 yıl. Sallara'nın halefleri Mor Avgin için Kaşkarlı Yazdin ve Mor Yuhannon için Sharmudaya. [...] Sallara'nın vefat tarihi Teshri I [Ekim] ayının son Cuma'sı, ve yaşı 83 (62 yıl rahip ve 21 yıl başrahip!) olarak verilmiştir. Abba Sallara'nın hayatı hakkındaki bilgiler bu kadar. Verilere göre Avgin'in ölümünden 301 yıl sonra öldüğü düşünülüyor olmalı (denildiğine göre 363 yılında {Not 48: ... Bedjan, *Acta Martyrum et Sanctorum* III, p. 477.da verilen tarih}, yani, Isa'dan sonra 664 yılında.

Sayfa 16: Mor Yareth Manastırı (Fiey, 157) M'arre'nin yukarisındadır. Yöre halkının verdiği bilgilere göre. [...] 'manastırı M'arre'nin yukarisında olan' Mor Khudahwi'nin anılmasından 1882 tarihli Berlin [el yazması] syr. 63'de (Sachau 188) ve 1982 tarihli Cambridge Add'de bahsediliyor. Her ikisi de Doğu Süryanice lehçesinde yazılmış.

The Hidden Pearl'den alıntılar (2001), vol. 2 (English), p. 136:

Mor Avgin Manastırı'nda yazılıp korunmuş olarak kalan bir dizi el yazması manastırda etkinliğin devam ettiğine işaret ediyor. On altıncı yüzyıldan kalan sekiz kadar kolofon (baskı bilgisi sayfası) biliniyor. Bunlardan biri diğer bir ünlü manastırda, Rabban Hormizd'in manastırında (Musul'un kuzeyinde, Alqosh yakınında) yazılmaya başlayan bir el yazmasına ait. Bu el yazması Mor Avgin'de 1558'de tamamlanmış. Alqosh ile bağlantılar takip eden yüzyıllarda da görülüyor. 1739'da Mor Avgin Manastırı'ndaki diyakoz bir kadın, Maryam, Alqosh'lu Papaz Shem'on'u Mor Avgin'in hayatını kopyalamak üzere görevlendirdi. 1838 tarihli bir yazıt manastırın başrahibi olarak "Antoni Yosef" den bahsediyor.

Antoniler 1808'de Gabriel Danbo tarafından Rabban Hormizd Manastırı'nda bulunan bir Keldani mezhebidir. Mor Avgin Manastırı'nda 1838'den ne kadar önce Keldaniler'in olduğu bilinmiyor. Birçok kez olduğu gibi, yine kısa bir süre sonra el değişti. Zira birkaç yıl sonra manastır Süryani Ortodoks Kilisesi'nin kontrolüne geçti. Bunun kanıtı şu [belgelerde] bulunuyor: birkaç Süryani Ortodoks el yazması, 1842'de manastırda yazılmış (şimdi Hasseke'de olan) bir Mezmurlar kitabı, Tur Abdin'li Shem'un'un yazdığı Süryanice-Arapça sözlüğün bir kopyası. Bu sözlük kopyası 1842-43'te Süryani Ortodoks piskoposu Anhel'li Malke tarafından yazılmıştır. Yirminci yüzyılın başında ziyaretçiler manastırda yaşayan rahiplere rastladılar. Bu ziyaretçilerden biri de İngiliz arkeolog Gertrude Bell'di. [...] Mor Avgin'deki Doğu Süryanileri'nden Süryani Ortodoks'a geçiş Izla Dağı'ndaki diğer bazı manastırlarda da görülüyor. Bunlardan ikisi Kaşkarlı Mor Abraham ve Arap Mor Yuhannon. Bunlar 6. ve 7. yüzyılda Doğu Kilisesi'nin temelleri olarak bu mezhebin manastırlarının yeniden canlanması sürecinde kurulmuşlardır. Orta Çağ'da bir tarihte ya da daha sonra el değiştirmişlerdir.

Arap Mar Yohannan'nın Hayatı'ndan alıntı

Bir Noel kutlaması sırasında bütün Mor Avgin Manastırı'nda bir kadeh şarap kalmadı. Hizmetli Arap Yohannan'ı yanına çağırdı ve dedi ki "Oğlum, Yohannan, bu iki akçeyi al, M'arre köyüne git ve ayin için ve müritlerin yemekleriyle birlikte içmesi için biraz şarap al!" Yohannan saygıyla başını eğdi, odadan çıktı ve yola koyuldu. Ancak köyün kapısına geldiğinde yolun kenarında oturmuş yardım dilenen fakir bir adam gördü. Kesesini açtı ve Allah aşkı için taşıdığı iki akçeyi adama verdi, çünkü ruhu inançla ve içi lütufla doluydu. Taşıdığı çömleri köyün aşağısında rastladığı bir sarnıçtan suyla doldurdu. Manastıra döndü ve su dolu çömleği yere bıraktı. Bunun üzerine Mar Andreas Yohannan'ı yanına çağırttı ve şu alaycı sözlerle onu karşıladı "Biri, duyduğuma göre, bugün sunak için şarap getirmeye gönderilmiş fakat şarap yerine su getirmiş" Mar Yohannan suyun şaraba dönüştüğünü duyunca mübarek yaşlı adamın önünde yere kapaklandı ve "Affet beni, Abuna! Biliyorum ki bu senin kutsal aklının gözünden saklanamaz" dedi. Kutsal Mar Andreas cevap verdi "Sen o iki akçeyi dilenciye verirken ben seni izliyordum; ve çömleği suyla dolduruken bu bana malum oldu." Ardından yürekli Mar Yohannan tövbe etti ve mübarek yaşlı adamın huzurundan ayrıldı. Başrahabin duaları sayesinde hamd ile dolmuştu.

Mar Yaret'nın Hayatı'ndan alıntı

Mar Avgin'deki rahipler Yaret'i memnuniyetle kabul ettiler ve ona kilisenin üst kısmında bir hücre verdiler. Mübarek adam evini orada kurdu. Müritlerden birini onun hizmetine verdiler. Bu Kuryakos adında güçlü-kuvvetli ve dindar bir adamdı. Böylece Yaret hüccesine yerleşti ve ruhani işlerine başladı. Sırasıyla bütün büyüklere gidip manastır hayatında ona yol göstermelerini istedi. Bütün gece uyumazdı ve gündüz omzuna bir testi su alıp [M'arre ve Harabemişka arasındaki yoldan geçen?] yolculara içmeleri için su verirdi. Yemeği hep aynıydı: Her Pazar sade bir somun ekmek yedi. Oradaki insanlar ve M'arre'de yaşayanlar bu mübarek adamın ününü duyunca, hasta ve dertli olanlar ona akın ettiler ve iyileştiler. Bir gün birkaç M'arrelî kadın ona geldi ve Seydo denen bir kadından bahsetti. Dediklerine göre Seydo büyü yapıyordu ve birçok kişiyi yoldan çıkarıyordu. "Her çarsamba günü dağın tepesine çıkıyor ve bir ayağı köyün doğusuna, diğeri batısına gelecek şekilde ayakta duruyor. Köyden geçen derenin üzerinde durup orada kalıyor ki diğerkadınlar onu görsün ve onun müritleri olsun. Onun yüzünden hepimiz çok endişeliyiz." Mübarek adam bunu duyunca gözleri parlayarak şöyle dedi: "Haftanın dördüncü gününün gecesinde o kadını beli bükük görmenizi sağlayacağım." Çarşamba akşamı olunca, mübarek adam kalktı ve gizlice köyün yukarısında bir yere gitti, bir kayanın arkasına saklandı. Büyücü Seydo kalktı ve gecenin dördüncü saatinde diğerküçükleri bir araya topladı. Büyücüler köyün tam ortasında konumlandılar. Bu sırada Seydo dağa doğu tarafından tırmandı ve sol ayağını dağın batı tarafına koydu, yüzü kuzeye dönecek şekilde orada kaldı. Diğerküçükler sesli sesli konuşup gürültü yapıyorlardı. Tam bu anda, Mübarek Mar Yaret ayağa kalktı ve bu günahkar kadını tam orada dondurdu. "Seydo, seni Rabbimiz İsa'nın emriyle bağlıyorum. Yarına kadar oradan aşağıya inemeyeceksin. Oyunların açığa çıkana kadar büyüçü arkadaşların da yerlerinden kıpırdamayacaklar. Tapınmaya devam ettiğiniz iblisler de sizi ele geçirecek ve uzuvlarınıza sabaha kadar işkence edecekler." Zavallı orada kötürüm bir şekilde cennet ve

cehennem arasında asılı kaldı. O saatten sabaha kadar o tarikatlerini sürdürdükleri iblisler deri kırbaçlarla onları vahşice kırbaçladılar. Aklını yitirmiş o kadınların çılgınlıklarından bütün köy sarsılıyordu. “Acı bize Rabb’in kulu, bizi üzerimize saldıgın acımasız belalardan kurtar. Bütün adam, kadın ve çocuklar uyandı ve aklını yitirmiş kadınlar bütün köyün alay konusu oldu. Seydo'nun vücudu cennet ve cehennem arasında gerili kaldı. Bu sırada diğer büyücüler elleri arkadan bağlanmış şekilde ona bakakaldılar. Gün doğduğunda çevredeki köylerden insanlar bu yanlış düşmüş kadınları görmek için toplandılar. Mübarek adam şu yemini etti: “İsa Mesih adına yemin ederim ki herkesin önünde büyülerini ve oyunlarını itiraf edene kadar onları bağlarından azat etmeyeceğim.” Ardından, hepsi birer birer şeytani planlarını ve büyülerini itiraf ettiler. Mübarek adam hepsini sağ elin baş parmağıyla sildi ve üzerlerine toprak serpti. O anda bütün oyunları hafızalarından silindi. Bundan sonra onları serbest bıraktı ve derin utanç ve üzüntü içinde evlerine döndüler. Ve ruhani üstadımız hüccesine geri döndü.

Mar Sallara'nın Hayatı'ndan alıntı

O zamanlarda M'arre köyünde 'Naruda' denen bir hastalık baş gösterdi. Bu hastalık köydeki büyücülerin yüzünden başlamıştı. Her gün daha fazla çocuk iblisler tarafından boğuluyordu. Köylüler Mar Avgin'deki mübarek Abuna Sallara'ya gittiler ve iblislerin elinden ne acılar çektiklerini anlattılar. Mübarek adam onlara dedi ki “Köyünüzde birçok büyücü olduğu için Allah size bu illeti ceza olsun diye gönderdi, evlatlarım. Benim yaşlı annem Elişba'ya gitmeniz iyi olur; o siz bu illetten kurtulmanın yolunu söyler.” Abuna'nın söylediklerini duyunca çok sevindiler. Çabucak kalktılar ve mübarek Elişba'ya gittiler. Ona da aynı hikayeyi anlattılar. Mübarek kadın onları dinledi. Ardından göğe bakarak inledi. Birden yüzü güneş gibi aydınlandı. Bunu görenler korku ve titremeye yüzüstü düştüler. Ardından Elişba'ya olanları anlatmak için Abuna Sallara'ya gittiler. Mübarek adam bunları duyduğunda Rabb'in Elişba'ya neler bahsettiğini düşünüp çok gözyaşı döktü. İnançlı köylüleri şu sözlerle uğurladı: ‘Canlarım, kalkın ve gönül rahatlığıyla evlerinize gidin! Kurtuluşunuz yakındır.’ Böylece hepsi kalktı ve mübarek adamdan hayır duasını istedi. Sonra köylerine geri döndüler. O zaman iblisler Elişba'nın onlarla mücadele etmeye hazırlandığını hissettiler. Huzursuz oldular ve büyücülerine karşı ayaklandılar; şöyle dediler: ‘Haydi, gidelim ve gün doğmadan önce Sallara'nın annesini öldürelim. Böylece sabah bizi yok edemez ve M'arre köyünden uzaklaştıramaz!’ M'arre köyündeki bütün büyücüler –ki 15 taneydiler- onu öldürmek için bir araya geldiler. Birçok iblisler de bu teşebbüslerinde yardımcı olmak için onlara eşlik etti. Semerlerin üstünde oturup iblislerle beraber gökte uçuyorlardı. Ancak mübarek kadının yaşadığı mağaraya yaklaştıklarında, Allahın inayetiyle daha ileriye gidemediler. Onları oraya getiren iblislerle birlikte birbirlerine kenetlendiler. Gün doğana kadar öylece kaldılar. Köylüler gelmeye başlayınca – ki bu köyün gece yolculuk yapmak gibi özgün bir adeti vardı - büyücüler yük hayvanlarına takmak üzere semerlerini aradılar ama bulamadılar. Bunun üzerine bağırmaya başladılar ve semerlerini bulmak için birbirlerine seslendiler. Köye sabaha kadar huzursuzluk verdiler. Köyden bir dilenci Mar Yohannan Manastırı'na çıkmıştı. Burada Elişba Ana'nın büyücülere yaptığı mucizeyi gördü. Geri aşağı indi ve köylülere olanları anlattı. “Semerlerinizi ve M'arre'li büyücülerin onlara bindiğini şu kendi gözlerimle gördüm. Size söylüyorum, onlar Mar Yohannan Manastırı'ndalar. Mübarek Elişba onları bağlamış.” Bunları duyunca köydeki herkes bu mucizeyi görmeye

koştu. Manastıra yaklaşınca büyücüleri gördüler. Semerlere oturmuşlardı ve Allah'ın inayetiyle birbirlerine bağlanmışlardı. Bir yere gidemiyorlardı. Köylüler karılarının yaptıklarından hayretler içinde kaldılar. Her biri kendi karısını suçladı ve ona tükürdü. Bundan sonra mübarek kadına gittiler ve zavallı kadınları utanç verici bağlarından azat etmesini istediler. Mübarek kadın isteklerini kabul etti ve büyücülerin yanına gitti. Biraz toprak getirdi ve önüne koydu. Her bir perişan kadını sırayla çağırды ve şöyle dedi: "Gel ve büyü n nasıl yaptığını bana göster!" Mübarek kadının hemen önündeki büyücü ona büyü n nasıl yaptığını gösterdi. Mübarek kadın onun bütün büyü nünü toprağa yazdı. Bittiğinde mübarek kadın elini toprakta gezdirerek büyü yü sildi. Sonra büyücüye tekrar sordu: "Bana bütün bildiğini tekrar söyle!" Büyücü cevap verdi: "Sanki büyü ile ilgili hiçbir şeyi hiçbir zaman bilmedim." Mübarek kadın dedi: "O zaman iblislerini inkar et ve Rabbimiz İsa Mesih'i buradaki herkesin önünde üç defa kabul et!" Büyücü mübarek kadının bütün dediklerini yaptı. Sonra mübarek kadın ona bindiği semerden inmesini, onu taşımasını ve diğer büyücülerden ayrılmasını söyledi. Sözlerini ancak bitirmişti ki büyücünün bağları çözüldü. Semerden inip bir kenara oturdu. İblislerden kurtuldu. Sırayla mübarek kadın bunu büyücünün bütün arkadaşlarına yaptı. Onları iblislerinden ve büyü lerinden kurtardı. Onları Rabb'e, gerçek Baba'lerine, geri getirdi. İçlerinden biri büyü sünü anlatmayı reddetti, çünkü şeytan kalbini taşlaştırmıştı ve onu mübarek kadının ellerinden kurtaracağına söz vermişti. Çünkü bu kadın çok uzun zamandır büyü ile uğraşıyordu. Büyü öğrenmek isteyen herkes ondan öğrenirdi. Geri kalanlara gelince, büyü yapmaktan vazgeçtiler ve bütün köyün önünde mübarek kadının söylediği gibi tövbe ettiler. Semerleri taşıyarak köye girdiler. Büyük bir kalabalık onları takip ediyordu. Rabb'i övüyorlardı ve büyücülerini karanlık amellerden gerçeğin bilgisine çevirdiği için ona şükrediyorlardı. Ayrıca o iki aydınlık direğin, Abuna Sallara ve Elisha'nın, sayesinde çocuklarının üstüne çöken bu illeti kaldırdığı için şükrediyorlardı. Çünkü bu ikisi sayesinde köyleri büyü yapmanın günahından kurtulmuştu. Ancak Tekla, büyücülerin başı, iblisler tarafından sarsılmaya başladı. Çılgılık atarak "Yüce Elisha, sana büyü sanatımın sırlarını söyleyeceğim" dedi. Mübarek kadın iblislere onu yere bırakmalarını emretti. Ve kadına hiç zarar gelmedi. Sonra orada iblisler kadını yere bıraktılar. Elisha gitti ve "Diğerleri gibi sen de kabul ediyor musun, ki bağlarından azat olasın?" dedi. Kadın cevap verdi: "Evet, ben de arkadaşlarımdan benden önce kabul ettiklerini kabul ediyorum." Ardından kabul etti ve günahkarlığından arındı. Uzun zamandır iblislere kurban veriyordu. Semerini aldı ve diğerleri gibi M'arre köyüne girdi. Semerin sahibi her ikisi de M'arre'ye girene kadar onu takip etti.

Andrew Palmer, İngilizce'den çeviren Reyhan Durmaz, 2 Mayıs 2011.

***

Suryoyo Online

www.suryoyo-online.org

Updated: 10.6.2011

Copyright: 2011